

สิทธิในการได้รับการเยียวยา จากรัฐของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

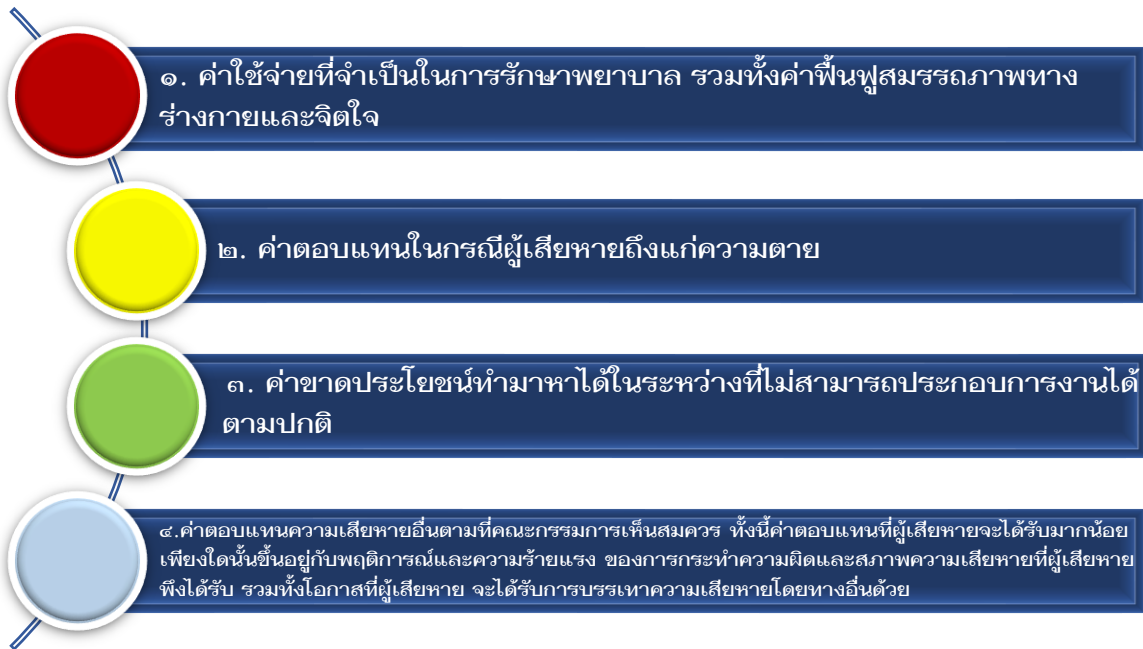
เรื่องสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญากรณีที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากรัฐ ตาม
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

๑.สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ ก่อนที่จะทราบว่าเป็นผู้เสียหายและจำเลยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐอย่างไรรั้นก่อนอื่น ต้องทราบก่อนว่าผู้เสียหายและจำเลยนั้นคือใคร ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย” ว่าหมายถึง “บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการ กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย” และตาม พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ผู้เสียหาย”ว่าหมายถึง “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย ถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น” จากคำนิยามของกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ดังกล่าวจะเห็นว่า “ผู้เสียหาย” นั้นคือบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ดังนั้นจึงมี เหตุอันสมควรที่ผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐไม่ว่าในขั้นตอนใดๆของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าพนักงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือขั้นตอนการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล รวมทั้งขั้นตอนของ การลงโทษโดยกรมราชทัณฑ์

ผู้เสียหายที่มีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตร่างกาย หรือจิตใจอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยที่ตน มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการกระทำความผิดนั้น ดังนั้นหากว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการ กระทำความผิด ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับค่าตอบแทนนี้ได้เลย ทั้งนี้แม้ว่าผู้เสียหายจะได้รับค่าตอบแทน จากรัฐตามกฎหมายดังกล่าวนี้แล้วก็ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะพึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก

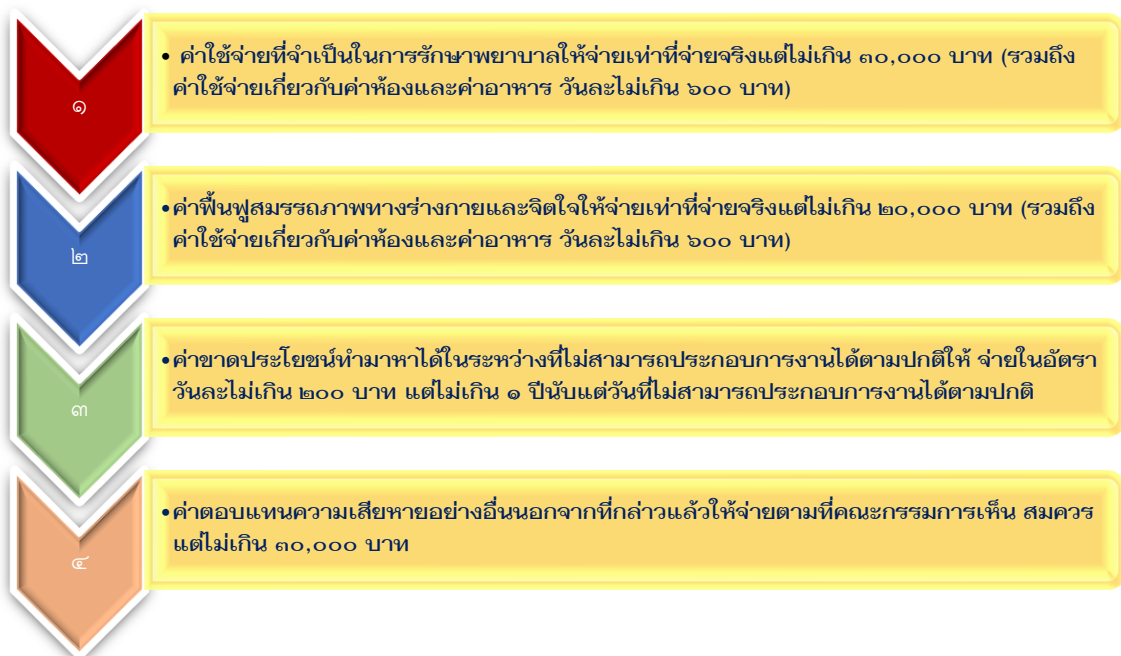
สำหรับฐานความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน ได้ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ กล่าวคือ ความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา ๒๗๖ – มาตรา ๒๘๗)ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต(มาตรา ๒๘๘ – มาตรา ๒๙๔) หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย(มาตรา ๒๙๕ – มาตรา ๓๐๐) หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก (มาตรา ๓๐๑ – มาตรา ๓๐๕) และหมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา (มาตรา ๓๐๖ – มาตรา ๓๐๘)๑ เท่านั้น ผู้เสียหายในความผิดฐานอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วหากมี สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนไม่

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะขอรับได้นั้น มี ๔ ประเภท ได้แก่

ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหาย จะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ส่วนจำนวนค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิจะได้รับจากรัฐมีดังนี้

ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายจะได้รับค่าตอบแทน ดังนี้

๑. ค่าตอบแทน ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าจัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท
๓. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑ - ๓ ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

ค่าตอบแทนตามที่กล่าวมานี้หากปรากฏในภายหลังว่าเหตุตามที่อ้างมาขอรับนั้นไม่เป็นความ ผิดอาญา หรือไม่ได้มีการกระทำตามที่กล่าวอ้าง ผู้เสียหายจะต้องคืนค่าตอบแทนที่รับไปแก่ กระทรวงยุติธรรม

๒. สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ

จำเลย คือบุคคลที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจำเลยที่จะมีสิทธิได้รับ ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายจากรัฐจะต้องเป็นผู้ที่ถูกดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิด อาญาโดยพนักงาน อัยการ และถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และศาลได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยจึงมีสิทธิ ที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย จากรัฐ และการที่จำเลยได้รับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายจากรัฐไปแล้ว ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จำเลยจะ พึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก ซึ่งสิทธินี้มีได้เฉพาะในกรณีที่ จำเลยถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการเท่านั้น

สำหรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยจะขอรับได้นั้นมี ๖ ประเภท ดังนี้

๑. ค่าทดแทนการถูกคุมขัง โดยคำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขัง ในอัตราวันละ ๒๐๐ บาท
๒. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากว่า ความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
๓. ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูก ดำเนินคดี
๔. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี
๕. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี
๖. ค่าทดแทนกรณีขอให้ศาลคืนสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษาแต่ไม่สามารถ คืน สิทธินั้นได้

ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดอัตราการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราวันละ ๒๐๐ บาท นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ

๔. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี ได้แก่ ค่าทนายความ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น อื่นๆ ในการดำเนินคดี ซึ่งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่นในการดำเนินคดีให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ส่วนค่าทนายความนั้นให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง

แต่ขึ้นอยู่กับอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ และต้องอยู่ภายในกรอบอัตราที่กำหนดไว้ใน ตารางท้ายกฎกระทรวง ดังนี้คือ

(๑) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้จ่ายในอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๔,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกินเรื่องละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

(๒) คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตรวมทั้งคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรม หลายกระทงซึ่งแต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปีเมื่อรวมโทษ ทุกกระทงแล้วโทษจำคุกเกินกว่า ๑๐ ปีให้จ่ายอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๓,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกินเรื่องละ ๗๕,๐๐๐ บาท

(๓) คดีอย่างอื่นนอกจากใน (๑) และ (๒) ให้จ่ายในอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกินเรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท

ในกรณีที่มีจำเลยถึงแก่ความตายให้จ่ายค่าทดแทนแก่จำเลย ดังนี้

๑. ค่าทดแทนจ่ายเป็นเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒. ค่าจัดการศพจ่าย ๒๐,๐๐๐ บาท

๓. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูให้จ่ายไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๔. ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑, ๒ และ ๓ ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน

๓๐,๐๐๐ บาท

๓. ขั้นตอนและวิธีการในการขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

บุคคลผู้มีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย ในคดีอาญาได้แก่ ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณี ทายาทของผู้เสียหายหรือ จำเลยนั้นมีสิทธิในการเรียกร้องและรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวแทน ผู้เสียหายหรือจำเลยได้ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด นอกจากนี้หากผู้เสียหาย จำเลยหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายดังกล่าวเป็นบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือบาดเจ็บจนไม่ สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ในกรณีนี้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของบุคคลนั้น หรือผู้ดูแลรักษาบุคคลดังกล่าว อาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณีแทนได้ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

โดยยื่นคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม โดยจะต้องไปยื่นคำร้องขอภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำ ความผิด หรือถ้าเป็นจำเลยก็นับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำ ความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแล้วแต่กรณี

อนึ่ง ในการยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าว ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย **จะยื่นต่อศาลจังหวัดที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตก็ได้** และถือว่า การยื่นคำขอดังกล่าวเป็นการยื่นต่อสำนักงานแล้ว

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา เป็นขั้นตอน หนึ่งที่ศาลได้ให้ความสำคัญ เพราะถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนจากการ กระทำของบุคคลอื่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นรัฐจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครอง เพื่อเป็นการบรรเทาและเยียวยาความเดือดร้อนของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา